

1 INTARPAS

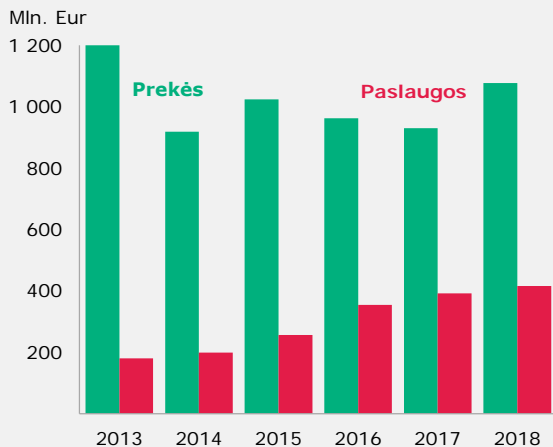
BREXITO POVEIKIS LIETUVOS EKONOMIKAI

Nors stebint politines peripetijas JK, atspėti *Brexit* baigtį gali tik pranašas, spalio 31 d. JK išstojimas iš ES – su sutartimi ar be jos – yra vienas iš galimų scenarijų. Didžiausią nerimą euro zonai kelia didelė *Brexit* be susitarimo⁷ tikimybė. TVF ir EK pagrindiniu *Brexit* scenarijumi tebelaiko ES susitarimą su JK bei nuoseklų perėjimą prie naujos tvarkos ir 2019 m. prognozuoja atitinkamai 1,3 ir 1,8 proc. šalies ekonomikos metinį augimą. Nors 2019 m. pirmąjį ketvirtį JK ekonomika augo sparčiau, nei tikėtasi, dėl atsargų kaupimo iki pirminės *Brexit* datos, antrąjį ketvirtį JK ūkis susitraukė 0,2 proc. TVF ir Petersono tarptautinės ekonomikos instituto vertinimu⁸, *Brexit* be susitarimo galėtų sukelti JK recesiją. Tokia proceso baigtis neigiamai paveiktų ir Lietuvos ekonomiką.

JK yra svarbi Lietuvos eksporto partnerė. 2018 m. Lietuva į JK eksportavo prekių už daugiau nei 1 mlrd. Eur (3,8 % viso prekių eksporto) – daugiausia pramonės produktų: chemijos, baldų, medienos, plastiko gaminių (žr. A pav.). Lietuvos paslaugų eksporto į JK apimtis sudarė 415,5 mln. Eur (4,2 % viso paslaugų eksporto) ir per penkerius metus išaugo net 131 proc. Daugiau nei pusę paslaugų eksporto į JK sudaro transporto paslaugos, tad tikėtina, kad šis sektorius gali pajusti didžiausią neigiamą *Brexit* poveikį ne tik dėl galimai mažėsiančios užsienio paklausos, bet ir dėl tokių trikdžių kaip eilės pasienyje ir papildomos muitinės procedūros (žr. B pav.).

Lietuva eksportuoja vis daugiau paslaugų į JK.

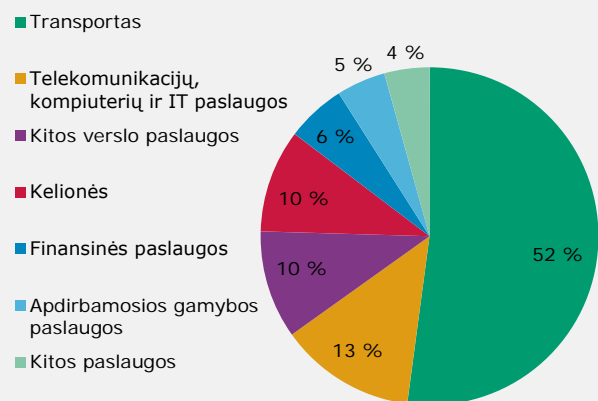
A pav. Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto į JK raida

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas.

Daugiau nei pusę Lietuvos paslaugų eksporto į JK sudaro transporto paslaugos.

B pav. Lietuvos paslaugų eksportas į JK pagal paslaugų rūšis 2018 m.

Šaltiniai: Oficialiosios statistikos portalas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

JK gyvenantys imigrantai iš Lietuvos neigiamą *Brexit* poveikį pajustų per suprastėjusią ekonominę situaciją ir pasikeitusį teisinį reguliavimą. JK ilgą laiką yra pagrindinė Lietuvos piliečių emigracijos kryptis – ten gyvena beveik pusė visų iš Lietuvos emigravusių piliečių. *Brexit* be susitarimo atveju nutraukus laisvą ES piliečių judėjimą didėja tikimybė, kad laiku nepateikę prašymų dėl nuolatinio JK

⁷ **Griežtasis *Brexit*** (angl. *hard Brexit*): JK atsisako narystės ES bendrojoje rinkoje ir gali laisvai prekiauti su Europos partneriais be tarifų apribojimų. Nepriklausomų prekybos susitarimų sudarymas užtruks ir privers šalį taikyti mažiau palankias PPO taisykles.

***Brexit* be susitarimo**: (angl. *no-deal Brexit*): skirtingai nuo griežtojo *Brexit*, kuris galėtų apimti tam tikrą susitarimą su ES ir potencialų pereinamąjį laikotarpį deryboms dėl laisvosios prekybos sandorių, *Brexit* be susitarimo yra be jokių saugiklių ir labiausiai pakenktų JK ekonomikai.

Švelnusis *Brexit* (angl. *soft Brexit*) yra mažiausiai žalos darantis *Brexit* kelias. JK toliau glaudžiai bendradarbiauja su ES, išlaikydama tam tikrą bloko bendrosios rinkos formą. ES reikalauja, kad bendroji rinka būtų išlaikyta laikantis visų jos principų, įskaitant laisvą žmonių judėjimą (Norvegijos atvejis). Vis dėlto JK kompromisų dėl imigracijos daryti nelinkusi.

⁸ Latorre, M. C., Olekseyuk, Z., Yonezawa, H., ir Robinson, S. (2019). [Brexit: Everyone Loses, but Britain Loses the Most](#) // Peterson Institute for International Economics Working Paper 19-5.

gyventojų statuso ten gyvenantys Lietuvos piliečiai gali netekti visų savo teisių. Lietuvos piliečiai, kurie pasilikę legaliai gyventi JK, tikriausiai susidurtų su išaugusia darbo vietų skaičiaus mažėjimo grėsme – be minėto transporto paslaugų sektoriaus, tai itin aktualu pramonės ir žemės ūkio sektoriuose dirbantiems asmenims, nes šiuose sektoriuose pagamintą produkciją eksportuoti būtų gerokai sunkiau. Net du trečdaliai JK žemės ūkio produkcijos eksportuojama į ES, o 90 proc. sezoninių žemės ūkio darbuotojų į JK atvyksta iš Rytų Europos. Nukritus svaro kursui, emigravusių Lietuvos piliečių santaupų vertė eurais taip pat mažėtų, o tai turėtų mažinti jų perlaidas į Lietuvą, 2018 m. sudariusias daugiau nei 18 proc. visų Lietuvos iš užsienio gautų perlaidų.

JK pasitraukimas iš ES be susitarimo turėtų ir kitų makroekonominių padarinių Lietuvoje.

Poveikis būtų juntamas ne tik dėl minėtų tiesioginių ir netiesioginių Lietuvos prekybos ryšių su JK įmonėmis, kylančių iš dalies dėl intensyvios Lietuvos prekybos su kitomis ES šalimis, kurioms JK yra svarbi prekybos partnerė, bet ir dėl ypač padidėsinčio ekonominės ir finansinės aplinkos neapibrėžtumo. Neapibrėžtumas itin padidėtų pačioje JK, kur įmonėms būtų ypač sunku plėtoti investicijas, didėtų įvairūs rizikos priedai, kiltų skolinimosi kaina. Blogėjant namų ūkių finansinei padėčiai ir brangstant skolinimuisi, tikėtina, kad šioje šalyje mažėtų nekilnojamojo turto kainos. Finansinės aplinkos rodikliai būtų paveikti ir kitose valstybėse ar regionuose, pavyzdžiui, euro zonoje. Pablogėjusi tarptautinė ekonominė padėtis ir išaugęs neapibrėžtumas mažintų nuosavybės vertybinių popierių kainas euro zonoje, didintų tiek įmonių, tiek namų ūkių skolinimosi sąnaudas. Susiklosčiusi situacija darytų neigiamą poveikį pasitikėjimo rodikliams, taigi ir vidaus paklausai, ir Lietuvoje.

Toks tarptautinės ekonominės aplinkos pablogėjimas ir padidėjęs neapibrėžtumas, JK iš ES pasitraukiant be susitarimo, ribotų ekonominį aktyvumą Lietuvoje. Lietuvos banko vertinimu, esant tokioms aplinkybėms, per artimiausius trejus metus Lietuvos realusis BVP iš viso padidėtų 0,8 proc. p. mažiau nei tuo atveju, jei JK pasitraukimui būtų taikomas pereinamasis laikotarpis (švelnūs *Brexitas*).